

Våran hund

Talesättet lyder "Människans bästa vän". Vi behöver verkligen hunden. Bara det faktum att hunden förekommer, hanteras och uppskattas på det sätt som den görs idag och finns med i vår vardag på alla de sätt. Den är en del av det mänskliga sociala samhället. I de livsmiljöer som människan har skapat förekommer hundar som en nära och intim följeslagare i alla typer av miljöer.

Den första relationen

Den intima relationen mellan hund och människa har sin förklaring i dess biologiska förutsättningar som sociala varelser. Hunden härstammar från vargen och fortfarande pågår den domesticeringsprocess som kanske startade för mer än 100 000 år sedan. När människan under sin vandring från Östafrika kom till områden där vargar levde är det tänkbart att en snabb form av symbios uppstod mellan de bägge arterna. De levde i nära anslutning till varandra, jagade likartade byten, utnyttjade och stal sannolikt varandras bytesrester.

Vargen blir hund

Denna nära och ständiga närvaro skapade en god ömsesidig kännedom om varandras vanor och förtjänster. Ganska snart kom människan att ta hand om vargungar och introducerade dessa i samhället som en nyttig resurs, lekkamrat, pälsdjur, varnare och väktare, jaktkamrat eller sällskap. Både människan och vargen är flockdjur och har därför inga problem med att leva tillsammans.

Domesticeringen är både en biologisk och kulturell process. De naturliga urvalsmekanismerna är till en viss del satta ur spel eftersom många behov som leder till ett naturligt urval tillfredsställs genom människans försorg. Människan har sålunda omvandlat dessa urvalskriterier till kulturella kriterier och omformat vargen till hund. Dagens hund är inget vilt rovdjur och definitivt ingen varg.

En del av de viktigaste förändringarna är Neoteni, med vilket menas att ungdomskaraktärer hos de vilda anfäderna kvarblir även när de blir äldre hos de tama hundarna. Det gör att hunden inte får vargens vuxenbeteende, vilket gäller både de fysiska och mentala egenskaperna. Hunden är i princip en barnlig varg.

Raser för olika syften

Att det uppkommit så många raser kommer sig av olika behov för olika områden och många raser har kommit och gått. Denna djurförädling har varit på både gott och ont eftersom man alltför ofta använt sig av extrema variationer. Både fysiskt och mentalt undermåliga individer har tillvaratagits och använts vidare i aveln vilket har medfört både bra och mindre bra resultat. En egenhet som vi människor tycks bära med oss är fascinationen för det extrema. Det är därför det är så viktigt idag att vi avlar på rätta grunder. Utvecklingen ledde så småningom till dagens brukshundar.

- Herdehundar var till skydd och vakt av kreatur som ständigt lever tillsammans med exempelvis får, getter, boskap och deras herdar. (Denna grupp har nog aldrig funnits i Sverige).
- Draghunden har utvecklats senare än herdehunden. Den har utnyttjats av olika folkgrupper innan hästen var känd. Hos vissa arktiska folk används den ännu i dag till transporter.
- Vallhunden och vissa typer av jakthundar har egentligen snarlika arbetssätt. Vallhundar kan fixera blicken mot fåret. Hos stående fågelhundar, är fixeringen mot ripan i grunden samma beteende, men som utlöses av olika retningar och situationer. Vallhundar har i dagens samhälle fått roll inom försvar och tull för att spåra upp minor, bomber, narkotika och människor, lotsa blinda fram i våra städer samt många fler uppgifter.
- Sällskapshunden fyller en stor roll i människors liv. Så är det i princip över hela jorden. Det är här som vi har hundraser som inte längre har någon praktisk nytta, exempelvis vinthundar som är formade för jakt efter vilt. Många raser kan dessutom inte överleva utan människans försorg, såsom artificiell inseminering, kejsarsnittsfödelse eller livslång medicinering. Detta är tyvärr ett resultat av människans ingrepp.

Hundens sinnen

Som alla vet är hundens lukt och hörsel extremt utvecklade och människan har ännu inte lärt sig förstå luktsinnets otroliga kapacitet. Den är en sensor för ett i det närmaste oändligt antal molekyler och substanser som vi människor bara kan urtyda med hjälp av avancerade maskiner. I dag kan hundar användas för att finna till exempel knark, mögel och kantareller. Minröjning som pågår på många håll i världen har blivit alltmer effektivt i takt med nya säkra metoder utvecklats för hur minhunden skall tränas. Listan kan bli lång och det är enbart vår fantasi som sätter gränser för vad hundens luktsinne kan användas till.

Framtiden

För att kunna använda hunden för nya ändamål och för att kunna utvecklas tillsammans krävs att människan förstår hur hunden skall fostras och tränas. Att man kan träna hundar till olika saker har man vetat i flera tusen

år. Ledarhunden var redan vanligt i antikens städer och även stridshundar nyttjades. Men under de senaste åren har en ökad kunskap om hundens inlärningsförmåga, kognitiva egenskaper, sinnesorganens kapacitet och sociala kompetens snabbt öppnat upp nya möjligheter och användningsområden som dessutom tidigare inte funnits. Det har lett till att samhället i allt större grad har tagit hundens tjänster i bruk. Signal- och servicehundar hjälper rörelsehindrade och döva med saker de inte kan klara själva, trycka på knappar, lyfta på telefonlur, ta upp saker från golvet, hämta saker och mycket mera. Dessutom har man redan visat att daglig kontakt med hund gör att fysiskt sjuka återhämtat sig fortare och vill därför testa detta inom det psykiatriska.

Relationen mellan hund och människa kommer i framtiden dock mestadels att vara på sällsplanen. Hundar berikar människans liv. Urbaniseringen gör att stora delar av befolkningen bor i städer och tätorter. Men även i framtiden kommer de att vilja ha en hund, vilket innebär hunden måste formas så att den passar in i den nya livsmiljön på ett bra sätt.

Ordförklaring

Ordet "hund" har förekommit i svenskan sedan 1520, och kommer från fornsvenskan "hunder" som har gemensamt ursprung med grekiskans "kyon" och latinets "canis". Latinets "canis" är det som givit namn åt släktet *Canis*.

Systematik:

Rike: Animalia
Stam: Chordata
Klass: Mammalia
Ordning: Carnivora
Familj: Canidae
Släkte: *Canis*

Litteraturtips

Thorman, S., 1999, Hunden - en varelse i människans tjänst.- *Fauna och Flora*, 94 (1): 29-36.

Thorman, S., 1999, Hunden - människans bästa vän. - *Fataburen*, 1999: 73-84.

Källa

Texten är lånad av Naturhistoriska Riksmuseet om än något omskriven.
<http://www.nrm.se/faktaomnaturenochrymden/djur/daggdjur/rovdjur/hunden.1239.html>